

INSTYTUT HISTORII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

ROCZNIK LXXIV

1967

3

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1967

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Altman, Juliusz Bardach, Józef Gierowski, Aleksander
Gieysztor, Stanisław Herbst, Ryszard Kołodziejczyk, Witold Kula,
Gerard Labuda, Tadeusz Łepkowski, Marian Małowist, Kazimierz
Piwarski, Franciszek Ryszka, Marian H. Serejski, Janusz Tazbir

REDAKTOR

Bogusław Leśnodorski

SEKRETARIAT

Krzysztof Groniowski, Stanisław Trawkowski

A. 398 / 74

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 310261

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10
Nakład 2217 + 183 egz. Ark. wyd. 34,25, ark. druk. 22,25
Papier druk. sat. kl. V, 65 g. 70×100
Oddano do składania 2.IV.67 r. Podpisano do druku 6.XI.67.
Druk ukończono w listopadzie 1967
Zam. 333/67 T-75 Cena zł 30.—
Warszawska Drukarnia Naukowa — Warszawa, Sniadeckich 8

СОДЕРЖАНИЕ

Петр Лоссовски — Национальный вопрос во время революции и гражданской войны в России (1917—1920)	596
Антони Чубиньски — Октябрьская Революция в России и преобразования в Германии	610
Валентина Найдус — Роль поляков в руководящих органах Литовско-Белорусской Республики (1919 г.)	625
Зыгмунт Лукавски — Политика польских организаций в России в отношении беженцев (1917—1918)	640
Генрик Слабек — Польские социалисты и аграрная революция в России (1917—1919)	665
Алексы Деруга — Литва в первые годы после Октябрьской Революции	684
Ежи Куманецки — Польско-советские торговые переговоры в 1921—1923 гг.	701

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКИ

Юлиуш Бардах — Тяжелые годы КПП	705
Мариан Марек Дроздовски — Спор о „Тяжелых годах”	717
Ежи Топольски — Социальные преобразования и прогресс	723
Януш Жарновски — Смелая попытка синтеза общественного прогресса	729
Ян Борковски — В связи с „Мемуарами” Мацея Ратая	735
Генрик Рехович — Несколько замечаний о полемике В. Другоборского и Е. Томашевского	741
Вацлав Длугоборски, Ежи Томашевски — Ответ Г. Реховичу	749

МАТЕРИАЛЫ

Ежи Охманьски — Октябрьская Революция в сознании польского демократа	751
--	-----

ОБЗОР ИССЛЕДОВАНИЙ

Ромуальд Война — О состоянии исследовательских работ в СССР по истории Октябрьской Революции и гражданской войны в России (после 1956 г.). Избранные проблемы	759
Жанна Корманова — Из исследований по историографии первой мировой войны	779

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

Михал Пирко — История Гакаты	799
Ирена Петшак-Павловска — Исторические сопоставления XX века	805
Францишек Рышка — Монография сражения	813
Хроника	889
Письма в редакцию	911

TABLE DES MATIÈRES

Piotr Łossowski — La question nationale dans la Révolution et la guerre civile en Russie (1917—1920)	596
Antoni Czubiński — La Révolution d'Octobre en Russie et la situation intérieure de l'Allemagne	610
Walentyna Najdus — La Polonais dans les autorités de la République de Lituanie et de Biélorussie	625
Zygmunt Łukawski — La politique des organisation polonaises en Russie en matière du rapatriement des exilés (1917—1918)	641
Henryk Słabek — L'attitude des socialistes polonais à l'égard des expériences de la révolution agraire en Russie (1917—1919)	666
Aleksy Deruga — La Lituanie dans les premières année après la Révolution d'Octobre	685
Jerzy Kumaniecki — Quelques questions concernant les négociations commerciales polono-soviétiques dans les années 1921 à 1923	702

DISCUSSIONS ET POLÉMIQUES

Juliusz Bardach — Les années difficiles du Parti Communiste Polonais	705
Marian Leszek Drozdowski — La discussion autor des „Années difficiles”	717
Jerzy Topolski — Changement social et développement	723
Janusz Żarnowski — Un essai ambitieux de synthèse du développement social	729
Jan Borkowski — En marge des mémoires de Maciej Rataj	735
Henryk Rechowicz — Quelques observations au sujet de la polémique entre W. Długoborski et J. Tomaszewski	741
Wacław Długoborski, Jerzy Tomaszewski — Réponse à H. Rechowicz	749

MATÉRIAUX

Jerzy Ochmański — La Révolution d'Octobre dans l'opinion d'un démocrate polonais	751
--	-----

HISTORIOGRAPHIE ET DOCUMENTATION

Romuald Wojna — L'état actuel des recherches soviétiques sur l'histoire de la Révolution d'Octobre et de la guerre civile en Russie. Quelques question concernant les études faites après 1956	759
Zanna Kormanowa — Les recherches sur l'historiographie de la première guerre mondiale	779

CRITIQUES ET COMPTES-RENDUS

Michał Pirko — L'histoire de l'organisation nationaliste allemande Ostmarkenverein, dite Hakate	799
Irena Pietrzak-Pawłowska — Les confrontations historiques du XX-e siècle	805
Franciszek Ryszka — Monographie d'une bataille	813
Chronique	889
Correspondance	911

SPIS TREŚCI

Piotr Łossowski — Kwestia narodowa w rewolucji i wojnie domowej w Rosji (1917—1920)	569
Antoni Czubiński — Rewolucja Październikowa w Rosji a przemiany wewnętrzne w Niemczech	597
Walentyna Najdus — Polacy we władzach Republiki Litewsko-Białoruskiej (1919 r.)	611
Zygmunt Łukawski — Polityka polskich organizacji w Rosji w sprawie powrotu uchodźców do kraju (1917—1918)	627
Henryk Słabek — Socjaliści polscy wobec doświadczeń rosyjskiej rewolucji agrarnej (1917—1919)	643
Aleksy Deruga — Litwa w pierwszych latach po Rewolucji Październikowej	667
Jerzy Kumaniecki — Wokół polsko-radzieckich rokowań handlowych w latach 1921—1923	687

DYSKUSJE I POLEMIKI

Juliusz Bardach — Trudne lata KPP	705
Marian Marek Drozdowski — Spór o „Trudne lata”	717
Jerzy Topolski — Zmiana społeczna a rozwój	723
Janusz Żarnowski — Nowa próba syntezy rozwoju społecznego	729
Jan Borkowski — Na marginesie Pamiętników Macieja Rataja	735
Henryk Rechowicz — Kilka uwag na temat polemiki W. Długoborskiego i J. Tomaszewskiego	741
Wacław Długoborski, Jerzy Tomaszewski — W odpowiedzi H. Rechowiczowi	749

MATERIAŁY

Jerzy Ochmański — Rewolucja Październikowa w świadomości demokracji polskiego	751
---	-----

PRZEGLĄDY BADAŃ

Romuald Wojna — O stanie badań w ZSRR nad historią Rewolucji Październikowej i wojny domowej w Rosji (po 1956 r.). Niektóre problemy	759
Żanna Kormanowa — Z badań nad historiografią pierwszej wojny światowej	779

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Michał Pirko — Dzieje Hakaty	799
Irena Pietrzak-Pawłowska — Konfrontacje historyczne XX wieku	805
Franciszek Ryszka — Monografia bitwy	813

S. S. Wołk, Narodna ja Wola 1879—1882 — Ludwik Bazyłow	817
A. Galos, S. Inglot, St. Piechowicz, Zarys historii polskiego ruchu spółdzielczego — Stefan Wrzosek	823

Die Agrarfrage in der Oesterreichisch-Ungarischen Monarchie 1900—1918 — Józef Chlebowczyk	824
E. Prokopowitsch, Die rumänische Nationalbewegung in der Bukowina und der Dako-Romanismus — Bernard Piotrowski	828
A. W. Piaskowski, Riewolucija 1905—1907 g. w Rossii — Teresa Mo- nasterska	829
Protokolle des Gemeinsamen Ministerrates der österreichisch-ungarischen Mo- narchie (1914—1918) — Janusz Pajewski	831
E. F. Łudzuwejt, Turcija w gody pierwoj mirowoj wojny 1914—1918 — To- masz Wituch	834
I. Spustek, Polacy w Piotrogradzie 1914—1917 — Walentyna Najdus A. S. Eachow, Na zarie sowietskoj diptomatii — Wojciech Góralczyk	836 843
Socialistyczeskije preobrazowanija w ekonomike Belorussii w 1917—1920 gg.— Jerzy Tomaszewski	846
St. Steckiewicz, Raboczje dwizenije w Polsce w 1918—1919 godach (XI 1918 — VII 1919 goda) — Józef Lewandowski	850
Fr. Hawranek, Ruch komunistyczny na Górnym Śląsku w latach 1918—1921 — Antoni Czubiński	853
K. Navickas, TSRS vaidmuo, ginant Lietuvą nuo imperilistimės agresijos 1920—1940 metais — Jerzy Ochmański	856
F. Chabod, Włochy współczesne 1918—1948 — Stanisław Sierpowski	858
St. Lato, Ruch ludowy a Centrolew — Benon Dymek	862
L. Landau, Wychodźstwo sezonowe na Łotwę i do Niemiec w 1937 roku — Halina Janowska	864
G. Laroche, On les nommait les étrangers. Les immigrés dans la Résistance — Halina Janowska	863
Włókniarze łódzcy. Monografia — Ireneusz Ihnatowicz	870
R. Aron, Paix et guerre entre les nations — Tadeusz Jędruszczyk	872
P. Renouvin, J. B. Duroselle, Introduction à l'histoire des relations internatio- nales — Józef Dutkiewicz	876
W. A. Ustinow, Primienienije wycisliatelnych maszin w istoriczeskoj naukie — Bogumił Jewsiewicki	880
Sławianskaja istoriografia — Józef Dutkiewicz	883
M. H. Serejski, Przeszłość a terażniejszość — Bogusław Leśnodorski	880

KRONIKA

Sesja naukowa Tysiąclecia Państwa Polskiego — Wiesław Bieńkowski	889
Półwiecze społecznych i kulturalnych stosunków polsko-radzieckich — Jerzy Kumaniecki	902
Historia polskiego ruchu spółdzielczego — Zbigniew Świtalski	903
Posiedzenie Polsko-Czechosłowackiej Komisji Historycznej — Józef Chle- bowczyk	905
40 lat pracy naukowej prof. Józefa Dutkiewicza — Zofia Libiszowska	906
Z Międzynarodowego Komitetu Nauk Historycznych — J. B.	907

LISTY DO REDAKCJI

Odpowiedź prof. Tadeuszowi Ładogórskiemu — Władysław Pałucki	911
--	-----

Uwaga Czytelnicy!

Uwaga Bibliotekarze!

Publikacje ciągłe PWN w prenumeracie w roku 1968

Państwowe Wydawnictwo Naukowe uprzejmie zawiadamia, że w celu ułatwienia Czytelnikom systematycznego otrzymywania publikacji ciągłych, wprowadza na rok 1968 prenumeratę na następujące publikacje:

Archeion, Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej, Czasopismo Prawno-Historyczne, Etyka, Folia Historiae Artium, Folia Oeconomica Cracoviensia, Folia Orientalia, Inventaria Archaeologica, Najnowsze Dzieje Polski. Materiały i Studia z Okresu 1914—1939, Najnowsze Dzieje Polski. Materiały i Studia z Okresu II Wojny Światowej, Odrodzenie i Reformacja w Polsce, Organon, Polska Ludowa, Prakseologia, Roczniki Biblioteczne, Studia Cywilistyczne, Studia Demograficzne, Studia Estetyczne, Studia Logica, Studia Socjologiczno-Polityczne, Studia z Dziejów Gospodarstwa Wiejskiego, Studia Źródłoznawcze, Zapiski Historyczne Poświęcone Historii Pomorza.

Zamówienia na prenumeratę przyjmują:

- Oddziały i Delegatury „Ruch”
- Wzorcownia Wydawnictw Naukowych PAN-Ossolineum-PWN w Warszawie, Pałac Kultury i Nauki
- Księgarnie Naukowe „Domu Książki”

Zgłoszenia i przedpłaty przyjmowane są do dnia 10 grudnia 1967 r.

Szczegółowe informacje o publikacjach ciągłych i warunkach prenumeraty zawiera Katalog Publikacji Ciągłych PWN w Prenumeracie 1968 — dostępny w placówkach przyjmujących prenumeratę. Informacji udziela również Dział Sprzedaży PWN — Warszawa, Miodowa 10, tel. 26-02-07.

Tylko prenumerata zapewnia systematyczne otrzymywanie publikacji ciągłych PWN!

P.P. „Domu Książki”:

Czasopismo nabywać można w następujących księgarniach naukowych

Białystok, ul. Lipowa 43
Gdańsk-Wrzeszcz, ul. Grunwaldzka 111/113
Katowice, ul. Warszawska 11
Koszalin, ul. Zwycięstwa 20
Kraków, ul. Podwale 6
Lublin, ul. Krakowskie Przedmieście 68
Łódź, ul. Piotrkowska 102a
Olsztyn, Plac Wolności 2/3
Opole, Rynek 19/20
Poznań, ul. Armii Czerwonej 69
Szczecin, ul. Jedności Narodowej 5
Toruń, Rynek Staromiejski 30
Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 7
Wrocław, ul. Kuźnicza 42

Zmiana adresu

Uprzejmie zawiadamiamy, że nasz nowy adres jest następujący:

**PRZEDSIĘBIORSTWO
EKSPORTU I IMPORTU „RUCH”
W a r s z a w a 1, ul. Wronia 23
Skrzynka poczt. Nr 154
Telex: Nr 81462
Telegraf: Exprimruch Warszawa**